

NOVÉ LOKALITY NĚKTERÝCH VÝZNAMNÝCH DRUHŮ ROSTLIN NA RYCHNOVSKU

New habitats of some important plant species at the Rychnov surroundings

Josef KUČERA

Správa CHKO Orlické hory, Dobrovského 332, 516 01 Rychnov nad Kněžnou

The description of the common habitat of the species *Diphasiastrum alpinum*, *D. tristachyum* and *D. zeilleri*, habitat of *Liparis loeselii* and *Botrychium lunaria* and habitats of *Polystichum lonchitis* at the Rychnov surroundings. Enclosed are proposals for preservation measures and historical occurrence at the Rychnov n. Kn. district.

Oblast okresu Rychnov nad Kněžnou, a tím i Orlických hor, je jednou z nejvíce botanicky prozkoumaných oblastí v České republice. I přesto se mi podařilo v posledních letech objevit nové lokality některých významných a chráněných druhů rostlin. V následujícím textu se o nich podrobněji zmíním. Nomenklatura je podle Dostála (DOSTÁL 1989). Doklady všech druhů jsou uloženy v herbáři autora.

Botrychium lunaria

Lokalitu jsem objevil při společné exkurzi s ing. Radomírem Řepkou z Brna v roce 1997. Nachází se na hradním kopci ve Skuhrově nad Bělou. Bylo objeveno 10 rostlin, které rostly na pěšině v jižní části hradního kopce v nadmořské výšce ca 420 m.

V minulosti to byl nejrozšířenější druh ze všech zde jmenovaných. HROBAŘ (1931) uvádí z Rychnovska údaj Fialův z Poustek u Rychnova. V prvním doplňku (HROBAŘ 1936) uvádí pastviště nad Vamberkem a Krskův důl. Ve druhém doplňku (HROBAŘ 1946) pak další údaje, a to Velké Petrovice a v borovém lese mezi Bolehoští a Týništěm. Další lokality z Polomu, Šedivín, Šerlichu, Deštného v Orl. horách a Zdobnice uvádí PROCHÁZKA a kol. (1967).

Diphasiastrum alpinum, *D. tristachyum*, *D. zeilleri*

Lokalita byla objevena v roce 1993 poblíž křižovatky lesních silnic ca 1,5 km sv. kostela v obci Sedloňov, v nadm. výšce ca 820 m. Místo se nachází vlevo lesní silnice z obce do Ruského údolí a Olešnice v Orl. horách. Roste v místě, které bylo narušeno stavbou lesní silnice v roce 1985 (Zatloukal, ústní sděl.). Podrobným studiem lokality v roce 1998 (Procházka, Pavlíčko, Kučera) bylo zjištěno, že na lokalitě je nejvíce zastoupen druh *D. tristachyum*, méně už pak *D. zeilleri* a jen v několika malých populacích *D. alpinum*. Na lokalitě spolu rostou tyto druhy rostlin: *Avenella flexuosa*, *Betula pendula*, *Calamagrostis villosa*, *Juncus squarrosus*, *Lycopodium clavatum*, *Picea abies*, *Vaccinium myrtillus* a další.

Z ochrannářského hlediska bylo nutné odstranit nálet *Betula pendula* a *Picea abies* v nejbližším okolí uvedených populací a narušit, případně odstranit hustý drnový pokryv

Avenella flexuosa a *Calamagrostis villosa* v místech, kde nejsou populace rostlin rodu *Diphasiastrum*. Tím se umožnilo jejich případné další rozšiřování na lokalitě.

V minulosti bylo na Rychnovsku nejčastěji nalezeno *D. tristachyum*, a to na okraji lesa pod Arnoštou (Anenský vrch) u Rokytnice v Orl. horách, pod vrchem Zakletý u Říček a v borových lesích u Bolehoště (PROCHÁZKA 1980). *Diphasiastrum zeileri* na Rychnovsku nebylo nalezeno. Nejbliže u Kunvaldu, již v okrese Ústí n. Orl. (PROCHÁZKA 1980). Také *D. alpinum* nebylo z Rychnovska ještě udáváno. Několik lokalit bylo udáváno z Východočeského kraje pouze z Krkonoš (PROCHÁZKA 1980). Všechny zmíněné lokality již pravděpodobně zanikly a existuje pouze tato nově objevená lokalita.

Liparis loeselii

Tato lokalita byla objevena náhodou při fotodokumentaci přírodní památky Louky u Broumaru v roce 1998. Rezervace se rozkládá ve východní části za rybníkem Broumar východně od města Opočna. Nadmořská výška lokality je ca 280 m n.m. Nejprve byly nalezeny dvě loňské suché lodyhy, na kterých byly na každé 4 semeníky. Jedna rostlina (suchá lodyha a rašící lístky z pahlízky) byla přenesena a doma v květináči později vyketla jedním květem. Pak byla uložena do herbáře autora. Rostliny rostly na bultu v mechu. Později při podrobném průzkumu bylo nalezeno celkem 5 rostlin, z toho dvě kvetoucí. Na lokalitě společně rostou mimo jiné i tyto druhy rostlin: *Alnus glutinosa*, *Carex davalliana*, *C. panicea*, *Dactylorhiza incarnata*, *D. majalis*, *Galium palustre*, *G. verum.*, *Trollius altissimus*.

Jelikož lokalita přírodní památky zarůstala náletem olše a vrb, bylo velmi nutné, pro zachování druhu na lokalitě, tyto stromy odstranit. Stalo se tak v dubnu 1999. V případě plného zapojení stromů, by tento druh vyhynul, jak se tomu stalo v minulosti pod hrází rybníka Houkvice u Petrovic n. Orl. (PROCHÁZKA 1978).

Na Rychnovsku byl v minulosti *Liparis loeselii* nalezen na několika lokalitách. První údaje pocházejí od Čelakovského z roku 1878, kdy ho objevil v dosti hojném počtu v bažině u rybníka v oboře u Týniště n. Orl. Po něm následovali v dalších letech i jiní botanici (Rohlena, Vodák, Pírko). Další lokalita je pak pod hrází rybníka Houkvice u Petrovic n. Orl., kde ho objevil Mikyška. Zde ale již vyhynul právě zapojením porostu olše. Mimo Týnišťskou oboru ho kolem roku 1900 objevil Rohlena. Další lokalitou byla bažina u obce Mokré poblíž Opočna (PROCHÁZKA 1978). Na všech těchto dříve uváděných lokalitách pravděpodobně již vyhynul.

Polystichum lonchitis

Byly nalezeny celkem dvě lokality, obě na zdivu bývalé chalupy. Na každé lokalitě roste pouze 1 trs. První lokalita byla nalezena v roce 1993 v horní části obce Neratov (KUČERA 1994) v nadm. výšce ca 760 m a druhá začátkem května 1997 v Anenské huti pod Luisiným Údolím směrem ke Zdobnici v nadm. výšce ca 835 m. Na obou lokalitách se jedná pravděpodobně o přechodný výskyt.

Z Rychnovska nebyl tento druh dosud udáván. Nejbliže byl nalezen v okolí Pekla u Nového Města n. Metují a v údolí Metuje pod Leštinami (ŠOURKOVÁ 1988).

Summary

The article describes new habitats of important species at Rychnov region. *Botrychium lunaria* at Skuhrov n. Běl., common occurrence of *Diphasiastrum alpinum*, *D. tristachyum* and *D. zeileri* at Sedloňov, of *Liparis loeselii* at the Broumar pond at Opočno and *Polystichum lonchitis* at Neratov and near the Louisa valley. With each species a mention about its occurrence in the past is enclosed and, somewhere, even the preservation measures. Dokumentations items are deposited in the autor's herbarium.

Literatura

- DOSTÁL J., 1989: Nová květena ČSSR. Academia, Praha.
- HROBAŘ F., 1931: Květena Kostelecka a Rychnovska. Hradec Králové.
- HROBAŘ F., 1936: První doplněk ke květeně Kostelecka a Rychnovska. - 4 p. (nepagin.), Rychnov n. Kn.
- HROBAŘ F., 1946: Druhý doplněk ke květeně Kostelecka a Rychnovska. - 32 p., Vamberk.
- KUČERA J., 1994: Nové druhy rostlin v okrese Rychnov nad Kněžnou. Orchis, Dobré, 13/2: 1-2.
- PROCHÁZKA F. et al., 1967: Floristický materiál ke květeně severozápadní části Orlických hor a těsně přilehlého území Podorličí. Acta Mus. Reginaehradec., S.A., Hradec Králové, 8: 27-56.
- PROCHÁZKA F., 1978: Orchideje Východočeského kraje. Část IV. Práce a studie - přír., Pardubice, 10: 71-86.
- PROCHÁZKA F., 1980: Současné změny východočeské flóry a poznámky k rozšíření chráněných druhů rostlin. Hradec Králové.
- ŠOURKOVÁ M., 1988: *Polystichum* Roth - kapradina. - In: HEJNÝ S. et SLAVÍK B. (eds): Květena České socialistické republiky. 1., Academia, Praha, 1: 272-276.

Došlo: 20.12.1999